

Objectius. L'objectiu general és proporcionar coneixements que permetin pensar i argumentar de manera articulada sobre fets de comportament animal. La presentació de les diverses visions del comportament animal, fent especial èmfasi en les argumentacions evolutives i en el fenomen social, ha de possibilitar en l'alumne una visió crítica del què fa un animal. La metodologia que cal aplicar en la descripció, mesura i l'anàlisi d'una manifestació usualment efímera, és força estricta i permet donar suport a eventuais interpretacions de la/les funcions immediates i/o a llarg termini que es puguin proposar.

Les sessions pràctiques són exemples de solucions concretes -mesures i anàlisi- d'algunes qüestions conductuals. Solen tenir un format obert, que l'alumne pot continuar lliurement. En acabar el curs, l'alumne hauria de saber com enfrontar críticament qualsevol manifestació conductual i poder-ne emetre una valoració amb arguments.

TEORIA

1. **Història** dels diferents enfocaments en l'estudi del comportament animal. Escola psicològica, escola fisiològica i escola zoològica. Abans i després de Darwin. Tendències actuals.

2. **Aspectes aplicats dels estudis del comportament:** plagues, producció animal, conservació biològica. Comportament humà: possibilitats d'estudi.

3. **Metodologia.** Anàlisi paramètrica i no paramètrica. Estadística circular. Disseny de la investigació.

4. Descripció i mesura del comportament. Descripció funcional i descripció estructural. Definició de categories. L'etograma.

5. Tipus de mesura: latència, freqüència, duració, intensitat. Tipus de registre: registre continu i registre temporal. Diagrames de flux. Matrius sociomètriques. Anàlisi de seqüències i ritmes. Anàlisi de jerarquies. Restriccions legals.

6. **Causes immediates del comportament.** Percepció d'estímul. L'"Umwelt". Conducta espontània, estímuls externs i interns. Patrons fixats de conducta. Estímul clau. Mecanisme desencadenant innat.

7. Motivació animal. Models hidràulic i jeràrquic. Moviments d'intenció, conductes conflictives i activitats de desplaçament.

8. **Origen de la conducta.** Ontogènia i maduració.

9. Gens i comportament. Evolució de la conducta. Proves fòssils, històriques i experimentals. Microevolució. Modificació per paràsits. Paper de la conducta en l'evolució.

10. **Significat adaptatiu del comportament.** Us del temps i de l'espai. El rellotge biològic: factors endògens i factors exògens.

11. Navegació i migració. Selecció d'hàbitat. Distància individual, àrea de campeig i territori.

12. Busca i selecció d'aliment. Teoria d'optimització. Models de comportament.

13. Estratègies de supervivència. Cripsis i mimetisme.

14. Estratègies reproductives. conflicte d'interessos entre sexes. Elecció de parella, festeig i selecció sexual. Tipus d'aparellament. Cura parental.

15. **Processos individuals.** L'aprenentatge. Tipus d'aprenentatge. Habitució i associació. Aprenentatge latent. Aprenentatge intuïtiu. Imitació. Cultures animals.

16. La impregnació. Restriccions filogenètiques. Període sensible. Estudis comparats de l'aprenentatge.

17. Comunicació i canals de comunicació. Ecologia de la comunicació.

18. **El fenomen social.** Graus de sociabilitat. Altruisme. Selecció de parentela. La parella, el grup i la societat. Mida, estructura, cohesió i jerarquia.

19. Casos paradigmàtics. Insectes socials. Divisió del treball. Polimorfisme i polietisme. Els ajudants en les aus. Societats de mamífers.

PRÀCTIQUES (Laboratori C5b-164)

(cinc, a escollir entre les següents, segons material disponible)

1. Metodologia de mostreig i anàlisi del repertori (**Phoxinus phoxinus**) (Vídeo, Sala de Graus).
2. Integració d'estímuls (**Tenebrio molitor**)
3. Percepció de formes visuals (**Acheta domestica**).
4. Modelització del comportament: 1) Aprovisionament i risc; 2) Eficàcia biològica.
5. Guarda de la parella (**Tenebrio molitor**)
6. Resposta correctora (**Tenebrio** o isòpodes terrestres)
7. Aprenentatge topogràfic (**Homo sapiens**).
8. Organització social: grups (**Homo sapiens**).

Tres (3) grups de 20-22 persones.

Una (1) setmana /grup.

Bibliografia de **lectura obligada** o recomanada (*)

Boakes, R.A. 1989. Historia de la psicología animal. De Darwin al conductismo. Alianza Editorial. Madrid.

Bush, D. La evolución del deseo. Alianza Editorial. Madrid.

De Haro, A. 1983. Introducción a la etología.

De Waal, F. 1993. La política de los chimpancés. Alianza Editorial.

* Eibl-Eibesfeldt, I. 1974. Etología. Omega. Eibl-Eibesfeldt, I. 1977. El hombre preprogramado. Alianza Editorial.

Eibl-Eibesfeldt, I. 1993. Biología del comportamiento humano. Alianza Editorial.

Forsyth, A. 1995. Història natural del sexe. Edicions de la Magrana. Barcelona.

Griffin, D.R. 1986. El pensamiento de los animales. Ariel. Barcelona.

Hall, E.T. 1985. La dimensión oculta. Siglo XXI. México.

Hinde, R.A. 1977. Bases biológicas de la conducta social humana. Siglo XXI. México.

Maier, R. 2001. Comportamiento animal. Un enfoque evolutivo y ecológico. McGraw Hill.

Manning, A. 1977. Introducción a la conducta animal. Alianza Editorial. Madrid.

Martin, P. y Bateson, J. 1991. La medición del comportamiento. Alianza Editorial. Madrid.

Mateos, C. 2003. Bienestar animal, sufrimiento y consciencia. Servicio de Publicaciones. Universidad de Extremadura.

Pease, A. i Pease, B. 2000. Per què els homes no escolten i les dones no entenen els mapes. Editorial Amat. Barcelona.

Siegel, S. 1970. Estadística no paramétrica aplicada

a las ciencias de la conducta. Trillas. México.

Slater, P.J.B. 2000. El comportamiento animal.

Cambridge University Press.

Tinbergen, N. 1975. Estudios de etología. I. Alianza Editorial. Madrid.

Tinbergen, N. 1977. El estudio del instinto. Siglo XXI. México.

• Tinbergen, N. 1979. Estudios de etología. II. Alianza Editorial. Madrid.

• Wilson, E.O. 1980. Sociobiología. Omega. Barcelona.

FONTS D'INFORMACIÓ

- **Llibres.** A la Biblioteca de Ciències hi ha alguns llibres sobre Comportament Animal i a la Sala de Revistes (Recerca) s'hi troben uns 250 llibres sobre el tema.

- **Revistes.** A la biblioteca de Ciències hi ha diverses revistes, moltes d'elles amb accés digital (Campus Virtual; Materials; Revistes electròniques)

- **Vídeos.** A la videoteca (Biblioteca de Ciències) es poden veure alguns vídeos que fan referència a temes de comportament o relacionats. Cal demanar hora amb anticipació. Hi ha programat un cicle de 12-14 vídeos (molt divertits, assistència lliure i sense validesa acadèmica) a la Sala d'Actes (dies i hora a confirmar).

- Internet

Entreu al Campus Virtual

Exàmens: 19 juny; 8 setembre

Criteris d'avaluació: Exàmen amb dues qüestions de teoria a desenvolupar, una d'exploració de dades brutes (pràctiques) i sis (6) preguntes test (valor 6 punts) i treball pràctic (valor 4 punts).

Aula:

Dies: dimarts (11 h a 12 h) i dijous (11 h a 13 h)
Xavier Espadaler (C5b-058) (93 5812768) [e-mail: Xavier.Espadaler@uab.es](mailto:Xavier.Espadaler@uab.es) Tutories: dimarts i dijous (14.30 a 17.30)